

נוסח המקרא בימי קדם בעקבות הנוסח הקדום של התנ"ך פרופ' עמנואל טוב

שיעור 1

מתוך שירת משה, שמות טו, 10-1

אֶז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָאָה גָאָה
סוֹס וְרָכְבוֹ רָמָה בָּיָם. עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלֵי וְאֲנֹהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֶרְמָמְנֶהוּ. יְהוָה
אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ. מִרְכַּבַּת פָּרְעֹה וְחִילוֹ יָרָה בָּיָם וּמִבְּחַר שְׁלֹשִׁי טַבָּעוֹ בָּיָם סוּף. תְּהַמַּת
יִכְסִּימוּ יָרְדוֹ בְּמִצּוֹלֹת כְּמוֹ אֶבֶן. יְמִינָהּ יְהוָה נֹאדְרֵי בְּכַח יְמִינָהּ יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב. וּבְרַב גְּאוּנָה
תִּהְרַס קְמִיָּה תִשְׁלַח חֲרֹנָה יֹאכְלֶמוּ כְּקֶשׁ. וּבְרוּחַ אַפִּיָּה נִעְרַמוּ מֵיָם נֶאֱבָבוּ כְּמוֹ נֶד נְזֻלִים קָפְאוּ תְהַמַּת
בְּלֵב יָם. אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אֲשִׁיג אֲחַלֵּק שְׁלָל תִּמְלָאמוּ נַפְשֵׁי אַרְיֵק חֲרָבִי תוֹרִישְׁמוּ יָדֵי. נִשְׁפְּתָ
בְּרוּחַהּ כְּסָמוּ יָם צָלְלוּ כְּעוֹפְרֹת בְּמַיִם אֲדִירִים.

שופטים ג

ותשקט הארץ ארבעים שנה וימת עתניאל בן קנז. ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ויחזק יהוה את עגלון מלך מואב על ישראל על כי עשו את הרע בעיני יהוה. ויאסף אליו את בני עמון ועמלק וילה ויה את ישראל ויירשו את עיר התמרים. ויעבדו בני ישראל את עגלון מלך מואב שמונה עשרה שנה. ויזעקו בני ישראל אל יהוה ויקם יהוה להם מושיע את אהוד בן גרא בן הימיני איש אטר יד ימינו וישלחו בני ישראל בידו מנחה לעגלון מלך מואב. ויעש לו אהוד חרב ולה שני פיות גמד ארפה ויחגר אותה מתחת למדיו על ירך ימינו. ויקרב את המנחה לעגלון מלך מואב ועגלון איש בריא מאד. ויהי כאשר פלה להקריב את המנחה וישלח את העם נשאי המנחה. והוא שב מן הפסילים אשר את הגלגל ויאמר דבר סתר לי אליה המלך ויאמר הס ויצאו מעליו כל העמדים עליו. ואהוד בא אליו והוא ישב בעלית המקרה אשר לו לבדו ויאמר אהוד דבר אלהים לי אליה ויקם מעל הפסא. וישלח אהוד את יד שמאלו ויקח את החרב מעל ירך ימינו ויתקעה בבטנו. ויבא גם הנצב אחר הלהב ויסגר החלב בעד הלהב כי לא שלף החרב מבטנו ויצא הפרשדנה. ויצא אהוד המסדרונה ויסגר דלתות העליה בעדו ונעל. והוא יצא ועבדיו פאו ויראו והנה דלתות העליה נעלות ויאמרו אף מסיף הוא את רגליו בחדר המקרה ויחילו עד בוש והנה איננו פתח דלתות העליה ויקחו את המפתח ויפתחו והנה אדניהם נפל ארצה מת. ואהוד נמלט עד התמהמהם והוא עבר את הפסילים וימלט השעירתה. ויהי בבוואו ויתקע בשופר בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל מן ההר והוא לפניהם. ויאמר אלהם רדפו אחרי כי נתן יהוה את איביכם את מואב בידכם וירדו אחרי וילפדו את מעברות הירדן למואב ולא נתנו איש לעבר. ויפו את מואב בעת ההיא כעשרת אלפים איש כל שמון וכל איש חיל ולא נמלט איש. ותכנע מואב ביום ההוא תחת יד ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה. ואחריו היה שמגר בן ענת ויה את פלשתים שש מאות איש במלמד הבקר וישע גם הוא את ישראל

בראשית יב

ויאמר יהוה אל אברם לה לה מארצה וממולדתה ומבית אביה אל הארץ אשר אראך. ואעשה לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמה והיה ברכה. ואברכה מברכה ומקללה אאר ונברכו בה כל משפחת האדמה. וילך אברם כאשר דבר אליו יהוה וילך אתו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרו. ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרו ויצאו ללכת ארצה פנעו ויבאו ארצה פנעו. ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והפנעני אז בארץ. וירא יהוה אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבו שם מזבח ליהוה הנראה אליו ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אלה בית אל מים והעי מקדם ויבו שם מזבח ליהוה ויקרא בשם יהוה. וישע אברם הלוח ונסוע הנגבה.

שיעור 2

מגילה של ירמיה מקומראן (יר' מג) 4QJerd

- 1 [אלהינו לאמר לא תבאו מצרים לגור ש]ם³ כי ב[רוך] מס[ית אתך בנ]ו [ל]מ[ען תת אתנו]
- 2 [ביד הכשדים להמית אתנו ולהגלות אתנו ב]בל⁴ [1]לא [שמע י]וּחַנָּן [וכל] שרי הח[יל]ם וכל
- 3 [העם בקול יהוה לשבת בארץ יהודה vac⁵ויק]ח [יו]חַנָּן [וכל שרי ה]ח[יל]ם את כל שארית
- 4 [יהודה אשר שבו מכל הגוים אש]ר [נדחו] שם⁶ את הגברים [ו]את הנש[ים] ואת הטף ואת בנות
- 5 [המלך ואת כל הנפש אשר הני]ח נבחרדן את גדליהו בן אחיקם ואת ירמיהו הנביא
- 6 [ואת ברוך בן נריהו⁷ ויבאו ארץ מצרים כי לא שמעו בקול יהוה [ו]יבאו תחפס
- 7 [ויהי דבר יהוה אל ירמיהו] בתחפנחס לאמר⁹ קח בידך אבנים גדלות וטמתם
- 8 [אשר בפתח בתחפנחס לעיני אנשים יהודים vacat
- 9 ¹⁰ ואמרה כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני שלח ולקחתי את נבוכדראצר מ[ל]ך

43:4,5	4QJer ^d	Johanan	יחנן	Johanan son of Kareah
6	4QJer ^d	Nebuzaradan	נבזרדן	Nebuzaradan the chief of the guards
6	4QJer ^d	Gedaliah son of Ahikam	גדליהו	Gedaliah son of Ahikam, son of Shaphan

מגילת ירמיה, 4QJerb

מגילות 4QJerb ביחסן לתה"ש* ולנה"מ+ בירמיה

א 4QJerb : ירי ט 21 - י 21¹⁶

- 1 [21]דבר כה נאם יהוה ונפלה נבלת האדם כדמן על פגי השדה ובעמיר מאחרי הקצר ואין מאסף²² כה אמר יהוה אל יתהלל חכם בח[כמתו ואל יתהלל]ל]
- 2 [הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו 3 כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד משפ]ט וצדקה בארץ כי
- 3 [באלה חפצתי נאם יהוה²⁴ הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על כל מול בערלה²⁵ על מצרים ועל יהודה ועל אדום ועל בני עמון ועל מואב ועל כל [קצוצי פאה הישב]ים
- 4 [במדבר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב¹ שמעו את הדבר אשר דבר יהוה עליכם בית ישראל² כה אמר יהוה [אל דרך הגוים
- 5 [אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה³ כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד⁴ בכסף ובז[הב ייפהו במקבות
- 6 ובמסמרות יחזקום ולא יפיק⁵ כתמר מקשה המה לא ידברו⁹ כסף מרקע מתרשיש יוּבא וזהב מאופז וידי צורף מעשה חכמים כלם?] תכלת וארגמן
- 7 לבושם²⁵ נשוא ינשוא כי לא יצעדו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטיב אין אותם¹¹ כדנה תאמרון להום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו [יאבדו מן ארעא
- 8 [ומן תחות שמיא אלה¹² עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים¹³ לקול חתן המון מים בשמים ויעלה נשאים מק]צה ארץ ברקים
- 9 [למטר עשה ויוצא רוח מאצרתיו¹⁴ נבער כל אדם מדעת הביש כל צורף מפסל כי שקר נסכן ולא רוח במ 5 הבל המה מעשה תעתעים] בעת פקדתים
- 10 [יאבדו¹⁶ לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו יהוה צבאות שמו¹⁷ אספי מארץ כנעתך יושבת במצור¹⁸ כי כה אמר יהוה הנני קו]ל[ע] את ישב
- 11 [הארץ בפעם הזאת והצרותי להם למען ימצאו¹⁹ אוי לי על שברי נחלה מכתי ואני אמרתי אך זה חלי ואשאנו²⁰ אהלי שדד וכל מיתרי נתקן בני צא]ני

Table 1

Differences between m+ and the Reconstructed Vorlage of Θ^ in Jeremiah 27*
This table presents Jeremiah 27 in parallel lines: the reconstructed Hebrew source of Θ^ in the first line and m in the second line.*

1. בראשית ממלכת יהויקים בן יאושיהו מלך יהודה היה הדבר הזה אל ירמיה מאת ה' m
2. כה אמר ה' עשה (?) מוסרות ומטות ונתתם על צוארך
לאמר כה אמר ה' אלי עשה לך מוסרות ומטות ונתתם על צוארך
3. ושלחתם אל מלך אדום ואל מלך מואב ואל מלך בני עמון ואל מלך צר ואל מלך צידון
ושלחתם אל מלך אדום ואל מלך מואב ואל מלך בני עמון ואל מלך צר ואל מלך צידון
ביד מלאכים הבאים לקראתם ירושלם אל צדקיהו מלך יהודה
ביד מלאכים הבאים ירושלם אל צדקיהו מלך יהודה
4. וצוית אתם אל אדניהם לאמר כה אמר ה' אלהי ישראל כה תאמרו אל אדניכם
וצוית אתם אל אדניהם לאמר כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל כה תאמרו אל אדניכם
5. אנכי עשיתי את הארץ
אנכי עשיתי את הארץ את האדם ואת הבהמה אשר על פני הארץ
בכחי הגדול ובזרועי הנטויה ונתתיה לאשר ישר בעיני
בכחי הגדול ובזרועי הנטויה ונתתיה לאשר ישר בעיני
6. נתחי את הארצות ביד נבוכדנאצר מלך בבל לעבד
ועתה אנכי נתתי את כל הארצות האלה ביד נבוכדנאצר מלך בבל עבדי
וגם את חית השדה לעבדו
וגם את חית השדה נתתי לו לעבדו

7. ועבדו אתו כל הגוים ואת בנו ואת בן כנו עד בא עת ארצו גם הוא ועבדו בן גוים רבים ומלכים גדלים

8. ו הגוי והממלכה אשר לא יתן את והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר מלך בבל ואת אשר לא יתן את צוארו בעל מלך בבל בחרב וברעב אפקד עליהם נאם ה' עד תמי אתם בידו צוארו בעל מלך בבל בחרב וברעב ובדבר אפקד על הגוי ההוא נאם ה' עד תמי אתם בידו

9. ואתם אל תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם ואל חלמיכם ואל ענניכם ואל כשפיכם ואתם אל תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם ואל חלמתיכם ואל ענניכם ואל כשפיכם אשר הם אמרים לא תעבדו את מלך בבל אשר הם אמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל

10. כי שקר הם נבאים לכם למען הרחיק אתכם מעל אדמתכם כי שקר הם נבאים לכם למען הרחיק אתכם מעל אדמתכם והדחתי אתכם ואבדתם

11. והגוי אשר יביא את צוארו בעל מלך בבל ועבדו והנחתיו על אדמתו ועברה וישב בה והגוי אשר יביא את צוארו בעל מלך בבל ועבדו והנחתיו על אדמתו נאם ה' ועברה וישב בה

12. ואל צדקיה מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה לאמר הביאו את צואריכם ואל צדקיה מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה לאמר הביאו את צואריכם

ועבדו 13.

כתיבים שונים במקרא של ט(ו)טפ(ו)ת

שמות יג, 16

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדְכָה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְּחֶזֶק יָד הוֹצִיאֲנוּ יְהוָה
מִמִּצְרָיִם

דברים ו, 8

וְקִשְׁרַתֶּם לְאוֹת עַל יְדְךָ וְהָיוּ לְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ

דברים יא, 18

וְשָׂמְתֶם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וְקִשְׁרַתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל
יְדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיכֶם

ספרות חז"ל: מנחות לד ע"ב

ת"ר לטטפת לטטפת לטוטפת **הרי כאן ד'** דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך טט בכתפי שמים פת באפריקי שמים ת"ר **יכול יכתבם על ד' עורות ויניחם בד' בתים בד' עורות** ת"ל (שמות יג, ט) ולזכרון בין עיניך זכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות **הא כיצד כותבן על ד' עורות ומניחן בד' בתים בעור אחד** ואם כתבן בעור אחד והניחן בד' בתים יצא וצריך שיהא ריוח ביניהן דברי רבי וחכ"א אינו צריך ושויין שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת ואם אין חריצן ניכר פסולות תנו רבנן כיצד כותבן תפלה של יד כותבה על עור אחד ואם כתבה בארבע עורות והניחה בבית אחד יצא וצריך לדבק שנאמר (שמות יג, ט) והיה לך לאות על ירך כשם שאות אחת מבחוץ כך אות אחת מבפנים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינו צריך א"ר יוסי ומודה לי ר' יהודה ברבי שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שתי תפילין של ראש שטולה עור על אחת מהן ומניחה מודה היינו פלוגתייהו אמר רבא מדבריו של ר' יוסי חזר בו ר' יהודה איני והא שלח רב חנניה משמיה דר' יוחנן תפלה של יד עושין אותה של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמור' לקדושה קלה ל"ק הא בעתיקתא הא בחדתתא ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עלייהו מעיקרא ת"ר כיצד סדרן קדש לי והי' כי יביאך מימין שמע והי' אם שמוע משמאל והתניא איפכא אמר אביי ל"ק כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח והקורא קורא כסדרן: אמר רב חננאל אמר רב החליף פרשיותיה פסולות אמר אביי לא אמרן

טובאות מקראיות בספרות חז"ל

1 - משא בהמות נגב

ישעיה ל, 6

משא בהמות נגב בארץ צרה וצוקה לביא ול'ש מהם אפעה ושרף מעופף ישאו על כתר עירים חילהם ועל דבשת גמלים אוצרתם על עם לא יועילו

מכילתא דרבי ישמעאל ויסע א (153) כ"י אטמכ (השו' יטקוט א סעיף 255, ב סעיף 266)

משא בהמות מדבר

(השו' יואל ב, 22: "אל תיראו **בהמות** שדי כי ד'שאו נאות **מדבר**")

2 - כפרץ נפל נבעה

ישעיה ל, 13

לכו יהיה לכם העון הזה **כפרץ נפל נבעה** בחומה נשגבה אשר פתאם לפתע יבוא שברה

משנת רבי אליעזר סעיף 3 (58)

כפרץ נחל נובע

(השו' משלי יח 4: "מים עמקים דברי פי איש **נחל נבע** מקור חכמה")

הטובאות נזכרות במהדורת מפעל המקרא וכן אצל:

Yeshayahu Maori, "The Text of the Hebrew Bible in Rabbinic Writings in the Light of the Qumran Evidence," in *The Dead Sea Scrolls, Forty Years of Research*, ed. D. Dimant and U. Rappaport (Leiden: Brill, Jerusalem: Magnes, Jerusalem: Yad Izhak Ben-Zvi, 1992), 283 - 89

3 - ועמה משוש

ישעיה סה, 18

כי אם שִׁישׁוּ וְגִילוּ עַד אֲשֶׁר אֲנִי בּוֹרֵא כִּי הִנְנִי בּוֹרֵא אֶת יְרוּשָׁלַם גִּלְהָ וְעַמָּה מְשׁוּשׁ

אגדת שיר השירים א 1 (9)

ועריה משוש

(השו' ישעיה מד, 26: "הָאֵמֶר לִירוּשָׁלַם תּוֹשָׁב וּלְעָרֵי יְהוּדָה תִּבְנֶינָה וְחָרְבוּתֶיהָ אֶקְוִימָם")

הטובאות נזכרות בטהדורת מפעל התקרא וכן אצל:

Yeshayahu Maori, "The Text of the Hebrew Bible in Rabbinic Writings in the Light of the Qumran Evidence," in *The Dead Sea Scrolls, Forty Years of Research*, ed. D. Dimant and U. Rappaport (Leiden: Brill, Jerusalem: Magnes, Jerusalem: Yad Izhak Ben-Zvi, 1992), 283 - 89

טובאות מקראיות בספרות חז"ל (2)

ישעיהו	נה"פ כ"י ל	יש' א 1
ישעיה	בר' רבא יג, א	
עמי לא התבונן	נה"פ כ"י ל	יש' א 3
ועמי	ספרי דברים 309	
(אם יהיו חטאיכם) כשנים (כשלג ילבינו)	נה"פ כ"י ל	יש' א 18
כשני (= 1QIsaa)	ספרי דברים 6	
ואלה הדברים אשר דבר ה'	נה"פ כ"י ל	יר' ל 4
ואלה הדברים אשר דבר ירמיה	ספרי דברים 1 ד, ט, ל	
מראות רע	נה"פ כ"י ל	חב' א 13
מראות ברע (= 1QpHab)	פסיקתא דרב כהנא ד, 10 כה, 1	

שיעור 3

פסוקים בעייתיים בנוסח המסורה - 1

בראשית י, 1-4

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת בְּנֵי נֹחַ שֵׁם חָם וַיִּפֹּת וַיִּגְלְדוּ לָהֶם בְּנִים אַחַר הַמַּבּוּל. בְּנֵי יִפֹּת גָּמַר וּמְגוּג וּמְדֵי וַיִּוּוּ וְתַבֵּל וּמִשֶׁף וְתִירְס. וּבְנֵי גָמַר אֲשַׁבְנָז וְרִיפַת וְתוֹגְרָמָה. וּבְנֵי יוּן אֵלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְדַדָּנִים.

דברי הימים א. א, 1-7

אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ. קִינָן מֵהַלְלָאֵל יָרַד. חֲנוּף מִתּוֹשְׁלַח לָמָּה. נֹחַ שֵׁם חָם וַיִּפֹּת. בְּנֵי יִפֹּת גָּמַר וּמְגוּג וּמְדֵי וַיִּוּוּ וְתַבֵּל וּמִשֶׁף וְתִירְס. וּבְנֵי גָמַר אֲשַׁבְנָז וְרִיפַת וְתוֹגְרָמָה. וּבְנֵי יוּן אֵלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְרֹדְנָיִם.

פסוקים בעייתיים בנוסח המסורה - 2

שמואל א. יג, 1-3

בַּיּוֹם הַשְּׁנִי שָׁאוּל בָּמַלְכוֹ וּשְׁתֵּי שָׁנִים מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיִּבְחַר לוֹ שָׂאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל וַיְהִיו עִם שָׂאוּל אֲלָפִים בְּמַכְמֶשׁ וּבַהֵר בֵּית אֵל וְאֶלְפָּה הָיוּ עִם יוֹנָתָן בְּגִבְעַת בְּנִימִין וַיִּתֵּר הָעָם שֶׁלַח אִישׁ לְאֶהֱלִיֹו.

פסוקים בעייתיים בנוסח המסורה - 3

ירמיהו כז, 1-3

בְּרִאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ יְהוֹיָקִים בֶּן יֹאשִׁיָהוּ מָלַךְ יְהוּדָה הַזֶּה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל יִרְמְיָה מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר. כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי עֲשֵׂה לָךְ מוֹסְרוֹת וּמַטּוֹת וּנְתָתֶם עַל צַוְאֲרֶךְ. וְשַׁלַּחְתֶּם אֶל מֶלֶךְ אֲדוּם וְאֶל מֶלֶךְ מוֹאָב וְאֶל מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶל מֶלֶךְ צוּר וְאֶל מֶלֶךְ צִידוֹן בְּיַד מְלָאכִים הַבָּאִים יְרוּשָׁלַם אֶל צִדְקִיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה.

פירושו של רד"ק על דברי הימים א, 7 "ורודנים"

כתוב ברי"ש ראשונה. ובספר בראשית כתוב בשני דלתיך "ודדנים". ולפי שהדל"ת והרי"ש קרובים בכתבן והרואים בספרי היחס הנכתבים בימים הקדמונים יש שהיו קוראים בדל"ת ויש שהיו קוראים ברי"ש ונשארו השמות לפני בני אדם בדל"ת וברי"ש. לפיכך נכתב בספר בראשית באחת מהקריאות ונכתב בספר הזה באחרת להודיע כי הכל שם אחד ואם זה קורא בדל"ת וזה קורא ברי"ש. וכן "רבלתה" <מל"ב כה 6, 20, יר' לט 5, נב 9, 10, 26 > ברי"ש ו"דבלתה" <יח' ו 14 > בדל"ת ... וכן תשתנה הקריאה בוי"ו וביו"ד לפי שהם קרובים בכתביתן

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 4

כג ואלה דברי דויד האחרונים

ונאם הנבחר הקם על
ונעים ומרות ישראל:
ומלתו על-לשוני:
לי דבר צור ישראל
מושל יראת אלהים:
בקר לא עבות
נשא מארץ:

ערוכה בכל ושמרה
כי-לא יצמיח:
כי-לא ביד יקחו:
ימלא ברזל ועץ חנית

נאם דויד בדישי
משיה אלהי יעקב
רוח יהוה דבר-בי
אמר אלהי ישראל
מושל באדם צדיק
וכאור בקר יורה-שמש
מננה ממטר
כי-לא-כן ביתי עם-אל
כי ברית עולם שם לי
כי-כל-ישעי וכל-חפץ
ובלי-על בקוץ מנר בלהם
ואיש יגע בהם
ובאש שרוה ישראלו בשבת:

שמואל ב כג, 1-7,
מהדורת בנדויד

שמואל ב כג, 8-16

דברי הימים א יא, 10-18

8 אלה שמות הגברים אשר לדוד
 ישב בשבת החבמני ראש השלשי הוא עדינו
 העצני על שמנה מאות חלל בפעם אחת:
 9 ואחרו אלעזר בן אוחי בשלשה
 גברים עם דוד בירכסם בפלשתים
 נאספוישם למלחמה וישלו איש ישראל:
 10 הוא קם ויך בפלשתים ערו ביריגעה ידו ותרבק ידו
 אליהתרבו וישש יהנה תשועה גדולה ביום ההוא
 והעם ישבו אחריו אך לפשם:
 11 ואחרו שמה בראגא הררי ונאספוי
 פלשתים לחיה ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים
 12 והעם גם מפני פלשתים: ויתנצבו בתוך החלקה
 ויצילהו ויך את פלשתים וישע יהנה תשועה גדולה:
 13 וירדו שלשים מהשלשים ראש ויבאו אל קצר אל
 דוד אל מערת עדלם ונתת פלשתים חנה בעמק
 14 רפאים: ודוד או במצודה ויצב פלשתים או בת
 15 לחם: ויתאו דוד ויאמר מי ישקני מים מבא
 16 בית לחם אשר בשער: ויבקעו שלשת הגברים

ראשי
 הגיבורים
 אשר לדוד
 העצני אחת
 הדו
 הגברים
 שלשה

11 ואלה מספר הגברים אשר לדוד
 ישב עם בן חבמני ראש השלשים הוא עורר את השלשי
 הניתו על שלש מאות חלל בפעם אחת:
 12 ואחרו אלעזר בן אחי הוא בשלשה
 13 הגברים: הוא יהנה עם דוד בפעם ודמים ופלשתים
 נאספוישם למלחמה

ותהי חלקת השדה מלאה שועים
 14 והעם גם מפני פלשתים: ויתנצבו בתוך החלקה
 ויצילהו ויבאו את פלשתים וישע יהנה תשועה גדולה:
 15 וירדו שלשה מהשלשים ראש על קצר אל
 דוד אל מערת עדלם ומחנה פלשתים חנה בעמק
 16 רפאים: ודוד או במצודה ויצב פלשתים או בת
 17 לחם: ויתאו דוד ויאמר מי ישקני מים מבא
 18 בית לחם אשר בשער: ויבקעו שלשה

רשימת גיבורי דוד
 לפי מה' בנדויד

שמואל ב כג, 17-24

דברי הימים א יא, 19-26

17 במחנה פלשתים וישאבו-מים מפאר בית-לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל-דוד ולא אבה לשתותם וינסף אתם ליהודה: ויאמר הלילה לי **יהוה** מעשתי ואת הדם האנשים **הדלקים** בנפשתיכם בנפשתיכם ואת אבה לשתותם אלה עשו שלשת הנבירים:

18 ואבישי אחי-יואב הוא ראש השלשי והוא עזר את-חניתו על-שלש מאות הלל ולו-שם

19 בשלשה: מן השלשה **דבי** נכבד ויהי להם לשר ועד השלשה לא-בא:

20 ובניהו בן יהוידע בן-אשר חי רב-פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אראל מואב והוא ירד והכה את-דאריה בתוך הכאר בזם השלג: והוא הכה את-איש מצרי אשר מראה וביד המצרי חנית וירד אליו בשבט ויגול את-חנית מיד המצרי

22 ויהרגו בחניתו: אלה עשה בניהו בן-יהוידע ולו-שם בשלשה הנבירים: מן השלשים נכבד

23 ואל-השלשה לא-בא וישמהו דוד אל-משמעתו: עשה-אל אחי-יואב בשלשים

24

17
18
19
20
21
22
23
24

השלשה
חיל
הארי
איש

במחנה פלשתים וישאבו-מים מפור בית-לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל-דוד ולא אבה לשתותם וינסף אתם ליהודה: ויאמר הלילה לי **מאלו** מעשתי ואת הדם האנשים **האלה** בנפשתיכם בנפשתיכם הביאום ולא אבה לשתותם אלה עשו שלשת הנבירים:

20 ואבישי אחי-יואב הוא **היה** ראש השלושה והוא עזר את-חניתו על-שלש מאות הלל ולא-שם בשלושה: מן השלושה **בשנים** נכבד ויהי להם לשר ועד השלשה לא בא:

22 בניהו בן יהוידע בן-אשר חי רב-פעלים מן-קבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את-הארי בתוך הכאר בזים השלג: והוא הכה את-האיש המצרי **איש** מידה חמש באמה וביד המצרי חנית כמטר ארנים וירד אליו בשבט ויגול את-חנית מיד המצרי ויהרגו בחניתו: אלה עשה בניהו בן-יהוידע ולו-שם בשלושה הנבירים: מן השלושים הגו נכבד הוא ואל-השלשה לא-בא וישמהו דוד על-משמעתו:

26 ונבורי החילים עשה-אל אחי-יואב

ולו-

רשימת גיבורי דוד לפי מה' בנדויד

דברי הימים א יא, 26-42

שמואל ב כג, 25-39

<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content; margin: 0 auto;"> גיבורי החיילים </div>	שמות הקורני	אלהגו בקורדו מבית לחם:	שמה הקרדי	אלהגו בקורדו בית לחם:	25	
	חלץ הפלני:	חלץ הפלטי	חלץ הפלטי	חלץ הפלטי:	26	
	אביעור הענתתי:	עירא בקעקש התקולי	אביעור הענתתי	עירא בקעקש התקעי:	27	
	עילי האחחי:	סבכי החשתי	צלמון האחחי	מבני החשתי:	28	
	חלד בקבענה הנטפתי:	מחרי הנטפתי	חלב בקבענה הנטפתי	מחרי הנטפתי:	29	
	איתי בקרדכי מנבעת בני בנימן בניה הפרעתי:	איתי בקרדכי מנבעת בני בנימן	איתי בקרדכי מנבעת בני בנימן	איתי בקרדכי מנבעת בני בנימן:	30	
	אביאל הערבתי:	חורי מנחלי געש	אביעלבון הערבתי	חורי מנחלי געש:	31	
	אליחבא השעלבני:	עומות הפרומי	אליחבא השעלבני	עומות הפרומי:	32	
	יונתן בקרשגה הקרדי:	בני השם הגזולי	יונתן בקרשגה הקרדי	בני השם הגזולי:	33	ס"א
	אליפל בקאר:	אחיאם בקרשגר הקרדי	אליפל בקאר	אחיאם בקרשגר הארדי:	34	הארדי
	אחיה הפלני:	חפר המכרתי	אליעם בקראחיתפל הגלני:	חפר המכרתי:	35	חצרי
	נערי בקראבי:	חצרו הפרמלי	נערי הארבי:	חצרו הפרמלי:	36	
	בן הנרי:	ואל אתי נתן מבחר	בני הנרי:	ואל אתי נתן מצבה:	37	נשא
	צלק העמוני נחרי הברתי נשא פלי יואב בקצרויה:	צלק העמוני נחרי הברתי נשא פלי יואב	צלק העמוני נחרי הברתי נשא פלי יואב בקצרויה:	צלק העמוני נחרי הברתי נשא פלי יואב בקצרויה:	38	
נרב היתרי:	עירא היתרי	נרב היתרי:	עירא היתרי:	39		
זכר בקראחלי:	אוריה החתי	אוריה החתי כל שלשים ושבעה:	אוריה החתי כל שלשים ושבעה:			
עדינא בקרשיא הראובני ראש לראובני ועליו שלשים:						

רשימת גיבורי דוד
לפי מה' בנדויד

שמואל ב כב, 1-12

תהלים יח, 1-12

שירת
הישועה
לדוד

כב
השירה הזאת ביום הציל יהוה אתו מבקף כל־איביו
ומבִּקֵּף שָׁאוֹל:
וַיֹּאמֶר
יהוה סלעִי ומצודתי ומפלטי־לי: אֱלֹהֵי צוּר־אַחֲסֵה־בִּי
מִגְּנֵי וּקְרֹן יִשְׁעֵי מִשּׁוֹנְבֵי וּמְטוֹסֵי מִשְׁעֵי מַחֲמָם תִּשְׁעֵנִי:
מִדְּהַלֵּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֵיבֵי אִשְׁעֵי:
כִּי אֶפְסָנִי מִשִּׁבְרֵי־מוֹת נֶחְלִי בְּלִיעַל יִבְעֹתַנִּי:
חֲבָלֵי שָׁאוֹל סִבְכוּנִי קִדְמֵנִי מִקֶּשֶׁר מוֹת:
בְּצַד־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֵל־אֱלֹהֵי אֶקְרָא
וַיִּשְׁמַע מִהִכְלוֹ קוֹלִי וְשׁוֹעֲתֵי בְּאוֹנֵי:
וַתִּגַּעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגְּזוּ
וַיִּתְנַעֲשׂוּ כִּי־תִדְרֶה לֹוּ עֹלָה עֶשֶׂן בְּאִפּוֹ
וַאֲשׁ מִפִּי תֹאכַל גְּחֹלִים בָּעֵרוּ מִמֶּנִּי:
וַיִּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו:
וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוֹב וַיַּעֲף וַיִּרְא עַל־כְּנֹפֵי־רוּחַ:
וַיֵּשֶׁת חֶשֶׁךְ סָבִיבוֹתָיו סִבּוֹת
חֲשֵׁר־תִּמִּים עָבִי שְׁחָקִים:
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
חֲשֵׁר־תִּמִּים עָבִי שְׁחָקִים:

יח
למנצח לעבד יהוה לדוד אשר דיבר. ליהוה את־דברי
השירה הזאת ביום הציל יהוה אתו מבקף כל־איביו
ומבִּקֵּף שָׁאוֹל:
וַיֹּאמֶר
יהוה סלעִי ומצודתי ומפלטי־לי: אֱלֹהֵי צוּר־אַחֲסֵה־בִּי
מִגְּנֵי וּקְרֹן יִשְׁעֵי מִשּׁוֹנְבֵי וּמְטוֹסֵי מִשְׁעֵי מַחֲמָם תִּשְׁעֵנִי:
מִדְּהַלֵּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֵיבֵי אִשְׁעֵי:
כִּי אֶפְסָנִי מִשִּׁבְרֵי־מוֹת נֶחְלִי בְּלִיעַל יִבְעֹתַנִּי:
חֲבָלֵי שָׁאוֹל סִבְכוּנִי קִדְמֵנִי מִקֶּשֶׁר מוֹת:
בְּצַד־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֵל־אֱלֹהֵי אֶקְרָא
וַיִּשְׁמַע מִהִכְלוֹ קוֹלִי וְשׁוֹעֲתֵי בְּאוֹנֵי:
וַתִּגַּעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגְּזוּ
וַיִּתְנַעֲשׂוּ כִּי־תִדְרֶה לֹוּ עֹלָה עֶשֶׂן בְּאִפּוֹ
וַאֲשׁ מִפִּי תֹאכַל גְּחֹלִים בָּעֵרוּ מִמֶּנִּי:
וַיִּט שָׁמַיִם וַיִּרְדּוּ וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו:
וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוֹב וַיַּעֲף וַיִּרְא עַל־כְּנֹפֵי־רוּחַ:
וַיֵּשֶׁת חֶשֶׁךְ סָבִיבוֹתָיו סִבּוֹת
חֲשֵׁר־תִּמִּים עָבִי שְׁחָקִים:
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
חֲשֵׁר־תִּמִּים עָבִי שְׁחָקִים:

תהלים יח, 13-30

שמואל ב כב, 13-30

13	מִנְנָה נִגְדוּ עֲבָדוֹ עֲבָרוּ	13	מִנְנָה נִגְדוּ עֲבָדוֹ עֲבָרוּ	13	מִנְנָה נִגְדוּ עֲבָדוֹ עֲבָרוּ
14	וַיִּרְשַׁע בַּשָּׁמַיִם וַיְהוֶה וְעַלְיוֹן יָתֵן קִלּוֹ בְּדָד וַגַּחֲלִי־אֵשׁ:	14	וַיִּרְשַׁע בַּשָּׁמַיִם וַיְהוֶה וְעַלְיוֹן יָתֵן קִלּוֹ בְּדָד וַגַּחֲלִי־אֵשׁ:	14	וַיִּרְשַׁע בַּשָּׁמַיִם וַיְהוֶה וְעַלְיוֹן יָתֵן קִלּוֹ בְּדָד וַגַּחֲלִי־אֵשׁ:
15	וַיִּשְׁלַח חֲצָיו וַיְפִיצֵם	15	וַיִּשְׁלַח חֲצָיו וַיְפִיצֵם	15	וַיִּשְׁלַח חֲצָיו וַיְפִיצֵם
16	וַיִּרְאוּ אַפְקוֹ מִיָּם	16	וַיִּרְאוּ אַפְקוֹ מִיָּם	16	וַיִּרְאוּ אַפְקוֹ מִיָּם
17	מִנְעֵרְתֵךְ יְהוָה	17	מִנְעֵרְתֵךְ יְהוָה	17	מִנְעֵרְתֵךְ יְהוָה
18	יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי	18	יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי	18	יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי
19	וַיִּצִילֵנִי מֵאִיְבֵי עוֹ	19	וַיִּצִילֵנִי מֵאִיְבֵי עוֹ	19	וַיִּצִילֵנִי מֵאִיְבֵי עוֹ
20	יִקְדַּמְנִי בַיּוֹם אִיְדִי	20	יִקְדַּמְנִי בַיּוֹם אִיְדִי	20	יִקְדַּמְנִי בַיּוֹם אִיְדִי
21	וַיִּצֵא לַמִּדְבָּר אֶתִּי	21	וַיִּצֵא לַמִּדְבָּר אֶתִּי	21	וַיִּצֵא לַמִּדְבָּר אֶתִּי
22	וַיִּמְלֵנִי יְהוָה כַּצְּדָקָתִי	22	וַיִּמְלֵנִי יְהוָה כַּצְּדָקָתִי	22	וַיִּמְלֵנִי יְהוָה כַּצְּדָקָתִי
23	כִּי שָׁמַרְתִּי דַרְכֵי יְהוָה	23	כִּי שָׁמַרְתִּי דַרְכֵי יְהוָה	23	כִּי שָׁמַרְתִּי דַרְכֵי יְהוָה
24	כִּי כָל־מִשְׁפָּטוֹ לִנְגִדִי	24	כִּי כָל־מִשְׁפָּטוֹ לִנְגִדִי	24	כִּי כָל־מִשְׁפָּטוֹ לִנְגִדִי
25	וְאַהֲרֵה תָמִים לִי	25	וְאַהֲרֵה תָמִים לִי	25	וְאַהֲרֵה תָמִים לִי
26	וַיִּשֶׁב יְהוָה לִי כַצְּדָקָתִי	26	וַיִּשֶׁב יְהוָה לִי כַצְּדָקָתִי	26	וַיִּשֶׁב יְהוָה לִי כַצְּדָקָתִי
27	עִם־חֶסֶד תִּתְחַסֵּד	27	עִם־חֶסֶד תִּתְחַסֵּד	27	עִם־חֶסֶד תִּתְחַסֵּד
28	עִם־נֶכֶד תִּתְקַבֵּר	28	עִם־נֶכֶד תִּתְקַבֵּר	28	עִם־נֶכֶד תִּתְקַבֵּר
29	כִּי־אֲתָה עִם־עֲנִי תוֹשִׁיעַ	29	כִּי־אֲתָה עִם־עֲנִי תוֹשִׁיעַ	29	כִּי־אֲתָה עִם־עֲנִי תוֹשִׁיעַ
30	כִּי־אֲתָה תֹאדֵר נְדִי	30	כִּי־אֲתָה תֹאדֵר נְדִי	30	כִּי־אֲתָה תֹאדֵר נְדִי
31	כִּי־בָרַךְ אֶרֶץ גִּדּוֹד	31	כִּי־בָרַךְ אֶרֶץ גִּדּוֹד	31	כִּי־בָרַךְ אֶרֶץ גִּדּוֹד

תהלים יח, 31-37

שמואל ב כב, 31-37

81	[משלי ל. 5] כל־אמרת אלוה צרופה מגן הוא לכל החוסים בו:	האל תמים דרכו אמרת־יהוה צרופה מגן הוא לכל החוסים בו:	81	האל תמים דרכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל החוסים בו:	
82	ומי צור וולתי אלהיני:	כי מי אלוה מבלעדי יהוה	82	ומי צור מבלעדי אלהיני: ויתר תמים דרכו:	דרכי
83	ויתן תמים דרכי:	האל המאזני חיל	83	האל משוני חיל	רגלי
84	ועל כמותי יעמידני:	משנה רגלי כאילות	84	משנה רגליו כאילות	
85	ונחתה קשת־נחושה ורועתי:	מלמד ידי למלחמה	85	ונחת קשת־נחושה ורועתי: ותתן לי מגן ישעך	
86	וימינה תסעדני וענתה תרבני:	ותתן לי מגן ישעך	86	וענתה תרבני:	
87	ולא מעדו קרסלי:	תרחיב צערי תחת	87	ולא מעדו קרסלי: תרחיב צערי תחתני	

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 5

טילים נרדפות בשתי הגרסאות של אותו מצפור

	שטואל ב כב		תהלים יח
וּמִכַּף	22:1	וּמִיַּד	18:1
אֱלֹהֵי	22:3	אֱלֹהֵי	18:3
מִשְׁבְּרֵי-מָוֶת	22:5	חֲבַלֵי-מָוֶת	18:5
אֶקְרָא	22:7	אֲשׁוּעַ	18:7
הַשָּׁמַיִם	22:8	הָרִים	18:8
יָם	22:16	מַיִם	18:16
כְּצַדְקָתִי	22:21	כְּצַדְקִי	18:21
לוֹ	22:24	עֲמוּ	18:24
כְּצַדְקָתִי	22:25	כְּצַדְקִי	18:25
(ו) אֶת	22:28	כִּי	18:28
אֵל	22:32	אֱלֹהֵי	18:32
מִבְּלַעֲדִי	22:32	זוֹלָתִי	18:32b
מֵעוֹזִי	22:32	הַמְּאֲזִנִּי	18:33
וְאֲשַׁמֵּידֵם	22:38	וְאֲשִׁיגֵם	18:38
וְלֹא יִקוּמוּן	22:39	וְלֹא-יִכְלוּ קוּם	18:39
אֶרֶץ	22:43	עַל-פְּנֵי-רוּחַ	18:43
וּמוֹרִיד	22:48	וַיִּדְבֹּר	18:48
וּמוֹצִיאִי	22:49	מִפְּלִטִי	18:49

4QCant^b (DJD 16) Col. 1: Frg. 1 Cant 2:9–3:2 Compared with MT
top margin

	א[חר כתלנו] מ[ש]גיה מן החלנות מציץ מן החרכים	1
	[¹⁰ ענה דודי ואמר] לי קומי לך רעיתִי יפתי ולכי לך	2
	[¹¹ כי הנה הסתו עב]ר הגשם חלף הלך לו ¹² הנה עת	3
	[הנצנים נראו ב]אֶרֶץ עת הזמיר הגיע וקל	4
	[התור נשמע ב]אֶרְצֵנו ¹³ הנה התנאה הנשה	5
	[פגיה והגפנים ס]מדר נתנו ריח קומי לך רעיתי	6
0	[יפתי ולכי לך] <i>vacat</i>	7
	[¹⁴ יונתי בחגוי ה]סלע בסתר המדלגה הראני	8
	[את מרא(י)ך השמעני א]ת שמעך כי קלך ערב	9
	[ומרא(י)ך נאווה ¹⁵ אחזו לנו ש]ועלים קטנים מחבלים	10
	[כרמים וכרמינו סמדר ¹⁶ דודי לי ואני לו הרועה	11
	[בשושנים ¹⁷ עד שיפוח היו]ם ונסו השללים טוב	12
	[על הררי בתר] <i>vacat</i> ?	13
	[¹ על משכבי לי]לֹות בלילות בשקתי את	14
	[שאהבה נפשי בקשתי]הו ולא מצתיהו ² אקום נא	15

bottom margin

ירוק = הבדלי כתיב

כחול = הבדלי לשון

אדום = הבדלי תוכן

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 6

פגילת שיר השירים ^b4QCant: הבדלים קטנים פנוסח הפסורה

Col. 2: Frg. 2 i Cant 3:5, 9 – 4:1 Compared with MT

[ואסובבה בעיר בשוקים וברהבות אבקשה את שאהבה]	1
[נפשי בקשתיו ולא מצאתיו ³ מצאוני השמרים הסבבים]	2
[בעיר את שאהבה נפשי ראיתם ⁴ כמעט שעברתי מהם עד]	3
צ [שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד שהביאתיו]	4
[אל בית אמי ואל חדר הורתי ⁵ השבעתי אתכמה]	5
[בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה אם תעיררו]	6
[ואם תעוררו את האהבה עד שתהפץ ⁹ אפריזון]	7
[עשה לו המלך שלמה מן עצי הלבנון] <i>vacat</i>	8
[¹⁰ עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מן] לרכבו ארגמן]	9
[? תוכו רצוף אהבה מן בנות] ירושלים	10
[¹¹ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה]	11
[בעטרה שעטרה לו אמו ביום התנתו]	12
[וביום שמחת לבו] <i>vacat</i>	13
[<i>vacat</i> ^{4:1} הנך יפה ר] עיתי	14

ירוק = הבדלי כתיב

כחול = הבדלי לשון

אדום = הבדלי תוכן

סגול = הבדלים
ספרותיים

פגילת 4QCant^b של שיר השירים חסרה את פסוקים 4-7 שבנוסח הטסורה

Col. 3: Frg. 2 ii Cant 4:1b-3, 8-11a Compared with MT

top margin

נהגן]ן יפה עיניך יונים [מבעד] לצמתך]	1
שערך כענד]ר הענים שגלשו מן הר גלעד]	2
שניך כעדר הקצנבות שעלו [מן ה]רחצה]	3
שכלם מתאמות ונשכלה אין [בהם ³ כחוט	4
השני שפתותיך ומדברך נאווה כפלה הרמון	5
רקתך ומבעד לצמתך	6
<i>vacat</i> את ⁸ מן לבנון כלה את מן לבנון	7
אבאי תשורי מן ראשי אומנון ממענות	8
אריזת מן הררי נמרים ⁹ לבבתי אחותי	9
כלה לבבתי באחד מעיניך באחד ענק]	10
[מצו]רניך ¹⁰ מה יפו דדיך אחותי	11
ה ¹⁰ מה שבנו] דדיך מן יין ורניח]	12
שמנך מן כל בשמין ¹¹ נפת תטפנה	13
שפתותיך אחותי כלה דבש [וחלב]	14

bottom margin

ירוק = הבדלי כתיב

כחול = הבדלי לשון

אדום = הבדלי תוכן

סגול = הבדלים

ספרותיים

פגילת 4QCant^b של שיר השירים חסרה את פסוקים 4-7 שבנוסח המסורה

Col. 4: Frg. 3 Cant 4:14 –5:1 Compared with MT

[]	1-6
[נוכרכם קנה וקנ]מנן עם כל עצי לבונה מר]	7
[וואהלות עם כל]ראשי בש[מין ¹⁵ מעין גנים]	8
[באר מים היי]ם ונוזלים מנן לבנון ¹⁶ עורי צפון]	9
[ובואי תימן]הפיהי גני ינזלו בשמיו יבא דודי]	10
[ל]גנו ויאכל מן גנדי ^{15:1} באתי לגני אחותי כלה]	11
[vacat? אריתי מרי עם בשנמי	12
[? אכלתי יערי עם דבשין	13
[ד'ום]	14

bottom margin

ירוק = הבדלי כתיב

כחול = הבדלי לשון

אדום = הבדלי תוכן

סגול = הבדלים
ספרותיים

הקטע החסר בטגילת שיר השירים ד בתוך הקשרו בנוסח הפסורה

שיר השירים

ד רעיתי הנך יפה עיניך יונים מבועד לצמתך שערך כעדר
ב העזים שגלשו מהר גלעד: שניך כעדר הקצובות שעלו מן
ג הרחצה שכלם מתאימות ושכלה אין בהם: כחוט השני
שפתותיך ומדברך נאווה כפלח הרמון וקתך מבועד לצמתך:
ד כמגדל דויד צוארך בגוי לתלפיות אלה המגן תלוי עליו כל
ה שלטי הגברים: שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרעים
ו בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל-הר
ז המור ואל-גבעת הלבונה: כלך יפה רעיתי ומום אין
ח בקך: אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי
תשוריו מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממענות אריות
ט מהררי נמרים: לבבתני אחתי כלה לבבתני באחד מעיניך
י באחד ענק מצורניך: מה-יפוי דדיך אחתי כלה מה-טבו
יא דדיך מיין וריח שמניך מכל-בשמים: נפת תטפנה שפתותיך
כ כלה רבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתך כריח
לבנון: גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין
י חתום: שלחך פודם רמונים עם פרי מגדים כפרים עם-
יד נרדים: נרד ו וכרפס קנה וקנמון עם כל-עצי לבונה מור
ט ואהלות עם כל-ראשי בשמים: מעין גנים באר מים חיים
ט ונזלים מן-לבנון: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו
ה א בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו: באתי לגני אחתי
כלה אריתי מודי עם-בשמי אכלתי יערו עם-דבשי שתיתי
ב ייני עם-חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים: אני
ישנה ולבי ער קול ו דודי דופק פתחי-לי אחתי רעיתי יונתי
ג תמתי שראשי נמלא-טל קוצותי רסיסי לילה: פשטתי את-
בתנתי איככה אלבשנה רחצתי את-רגלי איככה אטנפם:
ה דודי שלח ידו מן-החור ומעי המו עליו: קמתי אני לפתח
לדודי וידי נטפו-מור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול:

באחת

top margin

[<i>vacat?</i>	כלן ^{4:7} יפה רעיתי ומום אין בכך	1
[<i>vacat?</i>		2
		[^{6:11} אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל לראות אם]	3
		פרחהו] הגפן הנצו הרמנים ¹² לא ידעתי נפשי שמתני]	4
		מרכ]בות עמי נדיב ^{7:1} שובי שובי השולמית ונחזה בכך]	5
		מה תחזו בשולמית כמחלת המחנים ² מה יפו פעמיד]	6
		בזע]לים] בת נדיב חמוקי ירכיך כמו חלאים]	7
		מע]שה ידי אמן ³ שררך אגן הסהר אל יחסר]	8
		המזג ב]טנך ערמת חטים סוגה בשושנים ⁴ שני]	9
		שדיך כשני] עפרים תאמי צביה ⁵ צוארך כמגדל השן]	10
		עיניך ברכות בחש]בון על שער בת רבים אפך כמגדל]	11
		הלבנון צפה פני דמש]ק ⁶ ראשך עליך ככרמל ודלת]	12
		ראשך כארגמן] מ]לך אסור ברהטים ⁷ מה יפית]	13
[מה נעמת א]הבה בתענוגים	14

bottom margin

פגילת שיר השירים 4QCant^a

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 7

מגילות 4QJer^{b,d} ביחסן לתה"ש* ולנה"מ+ בירמיה

4QJer^b : יר' ט 21 - י 21¹⁶

- 1 [21] דבר כה נאם יהוה ונפלה נבלת האדם כדמן על פגי השדה ובעמיר מאחרי הקצר ואין מאסף²² כה אמר יהוה אל יתהלל חכם בח[כמתו ואל יתהלל^ל] [ל]
- 2 [הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרון 3 כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד משפ[ט וצדקה בארץ כי
- 3 [באלה חפצתי נאם יהוה²⁴ הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על כל מול בערלה²⁵ על מצרים ועל יהודה ועל אדום ועל בני עמון ועל מואב ועל כל] קצ' וצ' פ'א'ה הישב[י]ם
- 4 [במדבר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב¹ שמעו את הדבר אשר דבר יהוה עליכם בית ישראל² כה אמר יהוה] אל דרך הגוים
- 5 [אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה³ כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד⁴ בכסף ובז] ה'ב ייפהו במקבות

- 6 ובמסמרות יחזקום ולא יפיק⁵ כתמר מקשה המה לא ידברו⁹ כסף מרקע מתרשיש יובא וזהב מאופז וידי צורף מעשה חכמיס כלם? [תכלת וארגמן
- 7 לבושם²⁵ נשוא ינשוא כי לא יצעדו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטיב אין אותם¹¹ כדנה תאמרון להום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו [יאבדו מן ארעא
- 8 [ומן תחות שמיא אלה¹² עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים¹³ לקול חתן המון מים בשמים ויעלה נשאים מק]צה ארץ ברקים
- 9 [למטר עשה ויוצא רוח מאצרתיו¹⁴ נבער כל אדם מדעת הביש כל צורף מפסל כי שקר נסכן ולא רוח במ⁵ הבל המה מעשה תעתעים [בעת פקדתים
- 10 [יאבדו¹⁶ לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו יהוה צבאות שמו¹⁷ אספי מארץ כנעתך יושבת במצור¹⁸ כי כה אמר יהוה הנני קו]ל[ע] את ישב
- 11 [הארץ בפעם הזאת והצרותי להם למען ימצאו¹⁹ אוי לי על שברי נחלה מכתתי ואני אמרתי אך זה חלי ואשאנו²⁰ אהלי שדד וכל מיתרי נתקן בני צא]ני

נוסח הטסורה ותרגום השבעים בירמיה כז 18 – 22 (החלקים המוקפים בסוגרים בסורים חסרים בתרגום השבעים)

18 וְאִם נִבְּאִים הֵם וְאִם יֵשׁ דְבַר יְהוָה אֲתֶם יִפְגְּעוּ נָא בַיהוָה/ **בי** [צְבָאוֹת
לְבַלְתִּי בָאוּ הַכְּלִים הַנּוֹתָרִים בְּבֵית יְהוָה וּבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם
בְּבִלְתָּה]: פ 19 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה [צְבָאוֹת אֵל הָעַמִּידִים וְעַל הַיָּם וְעַל
הַמְּכַנּוֹת וְ]עַל יִתֵּר הַכְּלִים [הַנּוֹתָרִים בְּעִיר הַזֹּאת]: 20 אֲשֶׁר לֹא לְקַחֵם
[נְבוּכַדְנֶאֱצַר] מֶלֶךְ בָּבֶל בַּגְּלוֹתוֹ אֶת יְכֹנָנִיָּה [בֶּן יְהוִיָּקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה]
מִירוּשָׁלַם [בְּבִלְתָּה וְאֵת כָּל חֹרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: ס 21 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַכְּלִים הַנּוֹתָרִים בְּבֵית יְהוָה וּבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם]: 22 בְּבִלְתָּה יוֹבְאוּ [וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲתֶם] נְאֻם יְהוָה
[וְהֵעֲלִיתִים וְהִשְׁיבֹתִים אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה]: פ

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 8

1QIsa^a (DJD 32) Col. 1 Isa 1:1-26 Compared with MT

¹חזון ישיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם בימי עוזיה
יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה ^{vac} ²שמעו שמים והאזינו הארץ
כיא יהוה דבר בנים גדלתי ורומתני] והמה פשעו בי ³ידע שור קונהו
וחמור אבוס בעליו ישראל לוא ידע ועמי לוא ה'תנב'ונן ⁴הוי גוי חוטה
עמ כבד עוון זרע מרעים בנים משחיתים עזבו את יהוה נאצו את
קדוש ישראל נזרו אחור ⁵על מה תכו עוד תוסיפו סרה כול ראוש לחולי
זכול לבב דוה ⁶מכפ רנל ועד רואש אין בו מתם פצע וחבורה ומכה טריה
לוא זרו ולוא חובשו ולוא רככה בשמן ⁷ארצכם שממה עריכם שרופות
אש אדמתכם לנגדכם זרים אוכלים אותה ושממו עליה כמפכת זרים
⁸ונחרת בת ציון כסוכה בכרם וכמלונה במקשה כעיר נצורה ⁹לולי יהוה
צבאות הותיר לנו שריד כמעט כסודם היינו לעומרה דמינו ^{vacat}
¹⁰שמעו דבר יהוה קציני סודם ואזינו תורת אלוהינו עמ עומרה ¹¹למה לי
רוב זבחיכם יואמר יהוה שבעתי עולות אילים וחלב מריאים ודמ
פרים וכבשים ועתודים לוא הפצתי ¹²כיא תבאו לראות פני מי בקש זות
מידכם לרמוס חצרי ¹³לוא תוסיפו להביא מנחת שוא קטרות תועבה היא

ירוק = הבדלי כתיב

כחול = הבדלי לשון

אדום = הבדלי תוכן

כולל שיבושים

פגילת ישעיה א פטערה 1 בקומראן, טור ראשון

לי חודש ושבת קרא מקרא לוא אוכל און ועצרתה ¹⁴ חודשיכם ומועדיכם
 שנאה נפשי היו עלי לטרח נלאיתי נשוא ¹⁵ ובפרשכם כפיכם אעלים עיני
 מכם גם כי הרבו תפלה אינני שומע ידיכמה דמים מלאו **אצבעותיכם**
בעאון ¹⁶ רחצו והזכו והסירו רוע מעלליכם מנגד עיני חדלו הרע ¹⁷ למדו
 היטיב דרושו משפט אשרו חמוץ שפטו יאתום ריבו אלמנה
¹⁸ לכו נ[א] ונוכחה יואמר יהוה אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו
 אם ידומו כתולע(ת) כצמר יהיו ¹⁹ אם תאבו ושמעתם טוב ה[א]רץ[ן תאכ]ל[ון]
²⁰ ואם תמאנו ומריתם בחרב תאכלו **כיא** פי יהוה דבר vac
²¹ היכה הייתה לזנה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין[ן בה ועתה]
 מרצחים ²² כספך היו לסוניהם סבאך מהול במים ²³ שריכי ס[נוררים וחברין]
 ננבים כולם אוהבי שוחד רודפי שלמוניהם יאתום לוא ישפ[נטו וריב]
 אלמנה לוא יבוא אליהם ²⁴ לכן נאום הארון יהוה צבאות [אביר ישראל]
 הוה אנחם ⁷ מצריו ואנקם מאיבו ²⁵ והשיב ידי עליך ואצ[נרף כבר]
 סוגיך ואסיר כול בדיליך ²⁶ ואשיבה שופטיך כבראישונה[ן ויעציק]

ירוק = הבדלי כתיב

כחול = הבדלי לשון

אדום = הבדלי תוכן

כולל שיבושים

מגילת ישעיה א מטערה 1 בקומראן, טור ראשון

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 9

דוגמאות אחדות של הכרעות טקסטואליות - 1

שמ"א יז 4 נה"מ ויצא איש־הַבְּנִים מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים גְּלִית שְׁמוֹ מִגַּת גְּבָהוּ **שש אמות וזרת**
מג' 4QSam^a [ו]יצא איש [הבנים ממערכות פלשתיים גלית שמו מגת גבהו] **ארבע** [א]מות וזרת.

LXX (NETS): (And a mighty man came out from the ranks of the allophyles; Goliath was his name, from Geth;) his height was **four** cubits and a span.

דוגמאות אחדות של הכרעות טקסטואליות - 2

בר' ב 2 נה"מ ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה שו"מ' ויכל אלהים ביום הששי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה

LXX (NETS); On *the sixth* day God completed the work that He had been doing....

דוגמאות אחדות של הכרעות טקסטואליות - 3

בר' ד 8 נה"מ ויאמר קין אל־הבֶּל אָחִיו^ וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֵה וַיִּקָּם קִין אֶל־הַבֶּל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ

שומ' ויאמר קין אל הבל אחיו **נלכה השדה** ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו

LXX (NETS): And Kain said to his brother Habel. **"Let us go through into the plain."** And it came about when they were in the plain, that then Kain rose up against his brother Habel and killed him.

דוגמאות אחדות של הכרעות טקסטואליות - 4

שמ"א יג 1 נה"מ בן-שנה שאול במלכו ושתי שנים מלך על-ישראל

NRSV Saul was... years old when he began to reign; and he reigned ...
and two years over Israel.

LXX (NETS): --

דוגמאות אחדות של הכרעות טקסטואליות - 5

בר' י 4 נה"מ ובני יון אלישה ותְרַשִּׁיש כְּתִים וְדָדְנִים
שומ' ובני יון אליש ותרשיש כתים ורודנים

דוגמאות אחדות של הכרעות טקסטואליות - 6

דה"א א 7 נה"מ ובני יון אלישה ות'שישה פתים **ורודנים**

א. פעמיים סילק נה"מ מן הכתוב את נוכחותה של חנה "לפני ה'", בעוד הזכרות דומות בהקשרים לאפולחניים נשארו בעינן (א 12, 15).

שמ"א א 9 נה"מ ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ואחרי שתה = ת"י, ו
תה"ש + ותתיצב לפני יהוה + καὶ κατέσθη ἔνώπιον κυρίου
≈ פ (השוו א 26; ג 10; י 23)

שמ"א א 14 נה"מ + הסירי את יינך מעליך
תה"ש + וצאי מלפני יהוה + καὶ πορεύου ἐκ προσώπου κυρίου
(← בר' מא 46)

ב.
שמ"א א 25 נה"מ + וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי
תה"ש וישחט את הפר ותבא חנה אם הנער אל עלי
καὶ ἔσφαξεν τὸν μόσχον καὶ προσήγαγεν Αἰννα ἡ
μήτηρ τοῦ παιδαρίου πρὸς Ἡλι

מקומה של חנה בפולחן לפי נה"פ, תה"ש ופג' שמואל

ג.

שמ"א א 28 נה"מ, ת"י 4QSam^a תה"ש

וּישתחו שם ליהוה ¹⁰⁰ ותעזב [הו שם ותשתח] ו ליהוה >

שמ"א ב 11 נה"מ + 4QSam^a תה"ש

וּילך אלקנה הרמתי על ביתו > ? ותעזבהו שם לפני ה' ו תלך הרמתי ¹⁰¹

ד.

שמ"א ב 20 נה"מ (תחת השאלה) אשר שאל ליהוה = ת

אשר השאל [ה לי] הוה (DJD XV : השאיל[ת]) 4QSam^a

ו = (ἀντὶ τοῦ χρέους) οὐ ἔχρησας τῷ κυρίῳ תה"ש

מקומה של חנה בפולחן לפי נה"מ, תה"ש ופג' שמואל

2/2

חיסורים של תה"ש* ביהו' כ 1 – 6

הטקסט שלהלן מייצג את נה"מ, שבו החיסורים של תה"ש*, המוצגים באותיות מוטות, מובאים בסוגריים זוויתיים, ואילו התוספות של תה"ש* (השוו במדבר לה) מוצגות באותיות קטנות יותר.

¹וידבר יהוה אל יהושע לאמר ²דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את־ערי המקלט אשר דברתי אליכם ביד־משה ³לנוס {שמח} רוצח מכה נפש בשגגה {בבלי דעת} והיו לכם +הערים+ למקלט +ולא ימות הרוצח+ מגאל הדם {⁴זנס אל אחת מהערים האלה ועמד פתח שער העיר ודבר באזני זקני העיר והיא את דבריו ואספו את העירה אליהם ונתנו לו מקום וישב עמם כִּי ירדף גאל הדם אחריו ולא יסגח את הרוצח בידו כי בבלי דעת הכה את־דעהו ולא שנא הוא לו מתמול שלשום ⁵אישב בעיר ההיא} עד עמדו לפני העדה למשפט {עד מות הכהן הגדול אשר יהיה בימים ההם אז ישוב הרוצח ונא אל עירו ואל בית אל העיר אשר נס משם}

הנוסח הקצר של יהושע כ בתה"ש

חיסורים של תה"ש* ביהו' כ 1 – 6

הטקסט שלהלן מייצג את נה"מ, שבו החיסורים של תה"ש*, המוצגים באותיות מוטות, מובאים בסוגריים זוויתיים, ואילו התוספות של תה"ש* (השוו במדבר לה) מוצגות באותיות קטנות יותר.

¹וידבר יהוה אל יהושע לאמר ²דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את־ערי המקלט אשר דברתי אליכם ביד־משה ³לנוס {שמח} רוצח מכה נפש בשגגה {בבלי דעת} והיו לכם +הערים+ למקלט +ולא ימות החצח+ מגאל הדם {⁴זנס אל אחת מהערים האלה ועמד פתח שער העיר ודבר באזני זקני העיר והיא את דבריו ואספו את העירה אליהם ונתנו לו מקום וישב עמם כִּי ירדף גאל הדם אחריו ולא יסגח את הרצח בידו כי בבלי דעת הכה את־דעהו ולא שנא הוא לו מתמול שלשום ⁵אישב בעיר ההיא} עד עמדו לפני העדה למשפט {עד מות הכהן הגדול אשר יהיה בימים ההם אז ישו ב הרוצח ו בא אל עירו ואל בית אל העיר אשר נס משם}

דב' לב 43 לפי נה"פ, תה"ש ופגי ^q4QDeut

נוסח המקרא בימי קדם

פרדפ' עמנואל טוב

שיעור 10

ונקוטו בפניהם בכל תועבותיהם¹⁰ וידעו כי אני יהוה דברתי¹¹ כה⁶
 אמר יהוה הכה בכפך ורקע ברגלך ואמר אח אל כל תועבות בית
 ישראל בחרב ברעב ובדבר יפלו¹² הרחוק בדבר ימות והקרוב בחרב
 יפל והנצור ברעב יכלה וכליתי חמתי במ¹³ וידעתם כי אני יהוה
 בהיות חללים בתוך גלוליתכם סביבות מזבחותיכם על כל ראשי ההרים
 ותחת כל אילה עבתה מקום אשר נתנו שם ריח ניחוח לכל גלוליהם
¹⁴ ונטיתי את ידי עליהם ונתתי את הארץ שממה ומשמה ממדבר
 רבלתה בכל מושבותיהם וידעתם כי אני יהוה¹ ויהי דבר יהוה⁷
 אלי לאמר² ואתה בן אדם אמר כה אמר יהוה לאדמת ישראל קץ
 בא בא הקץ על ארבע כנפות הארץ⁶ בא הקץ⁷ עליך יושב הארץ בא
 העת קרב היום* יום מהומה ולא הד הרים⁸ עתה מקרוב אשפך חמתי
 עליך וכליתי אפי בק ושפטתיך כדרכיך ונתתי עליך את כל תועבותיך
⁹ ולא תחוס עיני ולא אחמל כי דרכיך עליך אתן ותועבותיך בתוכך⁷
 תהיינה וידעת כי אני יהוה המכה⁵ כי כה אמר יהוה הנה בא⁶ הקץ
¹⁰ הנה יום יהוה הן יצאה הצפירה צץ המטה⁷ ויבשה הצפירה¹¹ וקמל⁷
 המטה מה הם ומה המונם¹² בא העת הגיע היום הקונה אל ישמה
 והמוכר אל יתאבל¹³ כי המוכר אל הממכר לא ישוב והקונה בקנין

שחזור הנוסח המקורי של יחזקאל ז' בידי קורניל (1868)

23^a א מ הוליד || Cp 23, 2^a א + עמק + א ל עמק + א? || β mlt MSS כ min ||
4^a Var^G א ט + א-ת || 6^a 32 MSS קברנו || β א + שם || 8^a א + מ

21^{a-a} frt add || 23^{a-a} frt add || 24^a 1 frt לו ופילגש || Cp 23, 1^a ins שגי cf 47,28 ||
b-b dl c א ט || 5^{a/6} 1 לו שמענו : לאמר: (cf 13); א א (cf 11) || 6^a pro לא || 10^a 1 frt כלל; cf 18^a || 11^a 1 frt c א ל || 12^a ins c א ל || 13^a 1 frt c א א א א (ἐπειδή πρὸς ἑμοῦ ἐ).

– 18 כב (בר' כב 18) *Biblia Hebraica* (3rd [7th] edition: Stuttgart, 1951). *27
Deutsche Bibelgesellschaft - ברשותה האדיבה של ה- (כג 13). ראו עמ' 343.
Stuttgart

כבודי השמים ובהליל אשר של-שפת הנם חלש ורעף את שער
אבותי: ויהיברכו בורעף כל גיל הארץ להב אשר ששפה בקלי:
אברהם אברהם אל-געריו וקמו וילכו יחדו אל-באר שבע ושם
אברהם בבאר שבע: *
ויהי אברהם הדברים האלה נגד לאברהם לאמר הנה גלה
סלכה גם הוא בנים לנהיר אהרן: יאחדעון בקרו ואת-בוח אהרן
ואת-קמאל יאבי ארם: יאחד-בשר ואת-חיו ואת-פלגש ואת-
וילך ואת בתואל: ייבנתאל ילד-את-דבקה שפנה אלה גלה
סלכה לנהיר את אברהם: יופילגשו ושפה ראופה ותלד גם-
הוא אדטבה ואת-גחם ואת-חלש ואת-טעבה: * * *
23 ויהי חג שנה סאה שנה וששנים שנה ושבע שנים ישע
חג שנה: ותפת שנה בקרנת ארבעי הוא חקריו בארץ כנען
ויבא אברהם לשפר לשנה ולבטחה: ולקם אברהם סעל-סע
סעו ונדבר אל-בני-חית לאמר: יגדו-ותשכב אנכי עמכם חנו לי
ואת-לקבר עמכם ואקברה יתי-סלפני: ותענו בני-חית את-אברהם
לאמר לוי: ששענו ואלני נשא אלהים אלה בתיכנו בסבחה
קברינו קבר את-סלף איש ספנו את-קברו לא-יכלה ספנו סקבר
סלף: ונגם אברהם וישתחו לשם הארץ לבני-חית: יודבר אתם
לאמר אמ-יש את-נפשכם לקבר את-חתי סלפני שספני וספני-
לי בספרון בן-אשר: ויתן-לי את-סעבת הסכפלה אשר-לו אשר
בקצה שנהו בכסף סלא ותגנה לי בתיכנום לאחות-קבר: ויסקרון
ישב בתיך בני-חית וישן עשרון חתי את-אברהם באנע בני-חית
לקלי בא שש-ערו לאמר: ילא-אדע שספני השדה נתי לך
והסערה אשר-בו לך נסחיה לשע בני-חתי נסחיה לך קבר סתף:
וישפחהו אברהם לפע עם הארץ: ויודבר אל-עשרון באנע עם-
הארץ לאמר אך אם-אתה לי שספני נתי כסף השדה קח ספני

מהדורת *Biblia Hebraica* (1951)

בראשית כב, 18 – כג, 13

כל הזכויות שמורות © *Biblia Hebraica*

Cp 49 ¹Mm 2381. ²Mm 1021. ³Mm 1157. ⁴Mm 3655. ⁵Jes 14,20. ⁶Mm 3874. ⁷Mm 3997. ⁸Mm 2971. ⁹Ps 66,4. ¹⁰Mm 598. ¹¹Hi 35,8. ¹²Mp contra textum, cf Mp sub loco. ¹³Mm 458. ¹⁴Mm 28.

Cp 49,3 ^a prp שָׁאָה (vel שָׂאת?) || 4 ^a שָׁחַחָהּ, frt l || ^b S *ipwš*, prp תְּנִתָּר || ^c Ⓞ (SⓄⓄ^J) *ἀνέβης* || 5 ^a שָׁחַחָהּ || ^b prp מִמְּרָתֵיהֶם cf Jes 19,8 Hab 1,15 || 6 ^a Ⓞ (*ἐπεισῶναι*) יחר || ^b Ⓞ leg כְּבָדִי || 8 ^a sic L, mlt Mss Edd וְו || 10 ^a Ⓞ דגליו || ^b mlt Mss Ⓞ^{Mss} שלה; Ⓞ^{LOal} Ⓞ *ἀπόκειται*, prp שָׁלָה (שְׁלוּ) cf SⓄ; al prp שְׁאִילָה vel מְשָׁלָה || 11 ^a Ⓞ^{Mss} כסותו || 13 ^a prp יָבַל || ^b prp חָבַל vel חָלָף || ^c Seb nonn Mss Vrs עַד || 14 ^a Ⓞ גרים.

82	בראשית	49,2-14
2	וַתִּקְבְּצוּ וַתִּמָּשְׁקוּ בְּעַן יַעֲקֹב וַתִּמָּשְׁקוּ אֶל-יִשְׂרָאֵל אַבְיָכָם:	וַתִּקְבְּצוּ וַתִּמָּשְׁקוּ בְּעַן יַעֲקֹב וַתִּמָּשְׁקוּ אֶל-יִשְׂרָאֵל אַבְיָכָם:
3	וַיָּבֹאוּ בְּכָרִי אֵלֶיהָ כֹּחַ וַרְאִיחָ אוֹנִי	וַיָּבֹאוּ בְּכָרִי אֵלֶיהָ כֹּחַ וַרְאִיחָ אוֹנִי
4	וַיִּחַר שְׁאֵתִי וַיִּחַר עֵזִי:	וַיִּחַר שְׁאֵתִי וַיִּחַר עֵזִי:
5	פָּחַזִי כַפַּיִם אֶל-חֹתְרִי כִּי עָלִיתָ מִשִּׁכְּבִי אֶבְדִּי	פָּחַזִי כַפַּיִם אֶל-חֹתְרִי כִּי עָלִיתָ מִשִּׁכְּבִי אֶבְדִּי
6	אֵן חִלְקִיתָ יְצוּעֵי עַלְתִּי:	אֵן חִלְקִיתָ יְצוּעֵי עַלְתִּי:
7	שִׁמְעוֹן וְלֹוֹ אֶחָיִם כְּלִי-חַמֵּס מִכַּרְתֵּיהֶם:	שִׁמְעוֹן וְלֹוֹ אֶחָיִם כְּלִי-חַמֵּס מִכַּרְתֵּיהֶם:
8	בְּסָנִים אֶל-מִבְּאֵר נַפְשִׁי בִּקְהָלָם אֶל-חֹתְרִי כִּבְרִי	בְּסָנִים אֶל-מִבְּאֵר נַפְשִׁי בִּקְהָלָם אֶל-חֹתְרִי כִּבְרִי
9	כִּי בְּאֶפֶס הָרֵט אִישׁ וּבְרַצָּנִים עָקְרוּ-שׂוֹר:	כִּי בְּאֶפֶס הָרֵט אִישׁ וּבְרַצָּנִים עָקְרוּ-שׂוֹר:
10	אֲרוֹר אֶפֶס כִּי עָז וְעַבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ	אֲרוֹר אֶפֶס כִּי עָז וְעַבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ
11	אֶחְלָקְכֶם בְּיַעֲקֹב וְאֶסְיָצֶם בְּיִשְׂרָאֵל:	אֶחְלָקְכֶם בְּיַעֲקֹב וְאֶסְיָצֶם בְּיִשְׂרָאֵל:
12	וַיְהוּדָה אֵתָהּ יַדְוֶה אֶסֶף וְדָהּ בְּעַרְףִי אֶבְדִּי	וַיְהוּדָה אֵתָהּ יַדְוֶה אֶסֶף וְדָהּ בְּעַרְףִי אֶבְדִּי
13	וַיִּשְׁחַתְּנוּ לָהּ בְּעַן אֶבְדִּי:	וַיִּשְׁחַתְּנוּ לָהּ בְּעַן אֶבְדִּי:
14	וְיָד אַרְיֵה וַיְהוּדָה מִפָּרְךְ בְּעַן עָלִיתָ	וְיָד אַרְיֵה וַיְהוּדָה מִפָּרְךְ בְּעַן עָלִיתָ
15	קַדְעֵי רַבָּן קְאָרְיָה וּבְלָקִיא כִּי יִקְיָט:	קַדְעֵי רַבָּן קְאָרְיָה וּבְלָקִיא כִּי יִקְיָט:
16	לֹא יִסְוֹר שָׁבֵט מִיְהוּדָה וּמַחֲזִק מִבֶּן רַגְלֵוֹ	לֹא יִסְוֹר שָׁבֵט מִיְהוּדָה וּמַחֲזִק מִבֶּן רַגְלֵוֹ
17	עַד כִּי יָבֹא שִׁלְתִּי וְלֹוֹ יִקְרָת עַמִּים:	עַד כִּי יָבֹא שִׁלְתִּי וְלֹוֹ יִקְרָת עַמִּים:
18	אֶסְכְּרִי לְעַסְוֵי עֵירָה וְלַשָּׂרְקָה בְּעַן אֶחָוִי	אֶסְכְּרִי לְעַסְוֵי עֵירָה וְלַשָּׂרְקָה בְּעַן אֶחָוִי
19	כַּבֵּס בַּיָּן לִבְשׁוֹ וּבְדָם-עַנְבִּים סוּחָתִי:	כַּבֵּס בַּיָּן לִבְשׁוֹ וּבְדָם-עַנְבִּים סוּחָתִי:
20	חַקְלִילִי שִׁנַּיִם מִנֶּן וּלְכָן-שָׂגִים מִחֶלֶב:	חַקְלִילִי שִׁנַּיִם מִנֶּן וּלְכָן-שָׂגִים מִחֶלֶב:
21	וְזַבְלֵן לְחַוֶּף יָמִים וְשָׁנָיִם וְהוּא לְחַוֶּףִי אַגִּיזָה	וְזַבְלֵן לְחַוֶּף יָמִים וְשָׁנָיִם וְהוּא לְחַוֶּףִי אַגִּיזָה
22	וַיִּרְבְּהוּ עַל-יָצִידֵוֹ:	וַיִּרְבְּהוּ עַל-יָצִידֵוֹ:
23	וַיִּשְׁכַּר חֶמֶר גְּרָם וּרְבִץ בֵּין הַמִּשְׁפָּחִים:	וַיִּשְׁכַּר חֶמֶר גְּרָם וּרְבִץ בֵּין הַמִּשְׁפָּחִים:

(1967-1977) Biblia Hebraica Stuttgartensia

בראשית מט, 2 - 14

כל הזכויות שמורות © Biblia Hebraica

אסתר ESTHER

1 וַיְהִי בַיּוֹם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוֹ וְעַד-כּוֹשׁ שֶׁבַע הַלַּיְלָה.
 2 וְעֲשָׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: בַּיָּמִים הָהֵם כָּשְׁבַת | הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל-בְּנֵי-בְּרָכָה.
 3 כִּסָּא מְלָכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה: בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ עָשָׂה בְּבָרְכָה.
 מִשְׁתָּה לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל | פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי בְּבָרְכָה.

[1:1] ויהי בימי ה' וסימנה יהויקים . אחז . אמרפל . שפט . אחשורוש . וחד ויהי רעב בימי ה':

I:1 וַיְהִי בַיּוֹם V S T^R | prec A 1-17 G (lit) | prec A 1-18 G^{AT} (lit) • וַיְהִי בַיּוֹם S T^R | καὶ ἐγένετο μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐν ταῖς ἡμέραις G (G^{AT}) (assim-text) | In diebus V (facil-styl) • אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ S T^R | Ἀραξέρξου G (substit) | Ἀσσηρου G^{AT} (assim) | Asueri V (assim) • הוּא S T^R | οὗτος ὁ Ἀραξέρξης G (substit) | > G^{AT} V (facil-styl) • וְעַד-כּוֹשׁ S | > G (abbr) | ἕως τῆς Αἰθιοπίας G^{AT} V (substit) | ועד מערבא דכוש T^R (lib) • וְעֲשָׂרִים וּמֵאָה • 2 בַּיָּמִים הָהֵם G S (T^R) (ampl) | > G^{AT} V (facil-styl) • כָּשְׁבַת | ὅτε ἐθρονίσθη G (interp) | quando sedit La V S T^{Sh} (interp) | למיתב ... כד בעא T^R (lib) • עַל מְלָכוֹתוֹ • 3 עַל כּוֹרְסִיָּה דְשַׁלְמָה | in tribunali regni sui La (assim-cultur) | > G^{AT} (facil-styl) | ἐν Σούσοις τῇ πόλει G (facil-lex) | > G^{AT} (facil-styl) | Susa civitas regni eius (exordium fuit) V (lib-seman) | מִשְׁתָּה • 3 בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ • 3 בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ G V S T^R T^{Sh} | > G^{AT} (facil-styl) • לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו • 3 לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו V S T^R | > G^{AT} T^{Sh} | δοχὴν μεγάλην G^{Mss} V S T^R (ampl) • חֵיל | תוֹיֵס φῖλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν G (lib) | תוֹיֵס ἄρχουσι G^{AT} (abbr) • הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי • 3 הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי S T^R | > G G^{AT} (facil-styl) | fortissimis V (assim-styl) • הַמְּדֵי הַבְּרָכָה (T^{Sh}) | תוֹיֵס (Περσῶν καὶ Μήδων) ἐνδόξοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν τῶν σατραπῶν G (lib-synt) | καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν G^{AT} V (facil-styl) | אִיסְטֵרְטִינִין | καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν S (ampl) | וּרְבִנָן דַּמְנָן עַל פִּילְכִיא T^R (lib) •

*29. (Biblia Hebraica Quinta (ed. A. Schenker; Stuttgart 2004–) א' 1-3).
 ראו עמ' 343. ברשותה האדיבה של ה-Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart.

מהדורת (2004) Biblia Hebraica Quinta

אסתר א, 1-3

כל הזכויות שמורות © Biblia Hebraica

שחזור הנוסח המקורי של משלי ט במהדורה של ט' פוקס

חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בִּיתָה **הַצְבָּה** עֲמוּדֶיהָ שְׁבָעָה: ²טְבַחָה טְבַחָה מְסַכָּה יֵינָה אֶף עֲרָכָה
שְׁלֹחָנָה: ³שְׁלֹחָה נִעְרַתֶּיהָ תִקְרָא עַל־גִּפִּי מְרִמֵי קֶרֶת: ⁴מִי־פָתִי יִסַּר הֵנָּה חֲסֵר־לֵב
אֲמָרָה לוֹ: ⁵לָכוּ לַחֲמוֹ בְּלַחֲמֵי וּשְׁתוּ בַיַּיִן מִסִּכְתֵּי: ⁶עֲזְבוּ פְתָאִים וְחֵיו וְאֲשֶׁרוּ בְּדָרְךָ
בֵּינָה: ⁷יִסַּר לֹא לֵיחַח לוֹ קָלוֹן וּמִזְכִּיחַ לְרָשָׁע מוֹמוֹ: ⁸אֶל־תֹּזַח לֹא פֶן־יִשְׁנֹאֶף הוֹכַח לְחַכָּם
וְיִאָּהֶבֶף: ⁹תֵּן לְחַכָּם וְיִחַכְּמוּ עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיִוֹסֶף לְחַח: ¹⁰תְּחַלֵּת חֲכָמָה יִרְאֵת יְהוָה
וְדַעַת קְדָשִׁים בֵּינָה: ¹¹כִּי־בִי יִרְבוּ יִמֶיהָ וְיִוֹסִיפוּ לָהּ שָׁנוֹת חַיִּים: ¹²אִם־חֲכָמָתָ חֲכָמָתָ לָךְ
וְלִצְתָּ לְבַדָּף תִּשָּׂא: ¹³אִשֶּׁת כְּסִילוֹת הַמַּיָּה פְתִיּוֹת וּבַל־יִדְעָה מָה: ¹⁴וְיִשְׁבָּה לְפֶתַח בֵּיתָהּ
עַל־כִּסֵּא מְרִמֵי קֶרֶת: ¹⁵לִקְרָא לְעַבְרֵי־דָרְךָ הַמִּי־שָׁרִים אֲרֻחוֹתָם: ¹⁶מִי־פָתִי יִסַּר הֵנָּה
וְחֲסֵר־לֵב וְאֲמָרָה לוֹ: ¹⁷מִי־גְנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סִתְרִים יִנָּעַם: ¹⁸וְלֹא־יִדַּע כִּי־
רָפְאִים שָׁם בְּעַמְּקֵי שְׂאוֹל קְרָאִיהָ

Michael V. Fox, *Proverbs, An Eclectic Edition with Introduction and Textual Commentary, SBL, The Hebrew Bible, A Critical Edition, 1* (Atlanta: SBL Press, 2015)

הַצְבָּה = רכיבים של נה"ט
ששוננו בשחזור
(אאא) = רכיבים של נה"ט
שהושפטו בשחזור